

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
КАФЕДРА ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Сакевич В.Д., Казаков Ю.М., Трибрат Т.А.

# МЕДИЧНІ МАНІПУЛЯЦІЇ ТА ПРОЦЕДУРИ В ТЕРАПІЇ

Навчальний посібник



Видавництво “Магнолія 2006”

Львів 2023

УДК 616.1/9:[616-07/-08+615.47+616-083](075.8)

С 15

*Рекомендовано до видання Вченою радою Полтавського державного медичного університету (протокол №7 від 19.04.2023 року)*

**Автори** – співробітники кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Полтавського державного медичного університету:

кандидат медичних наук, доцент закладу вищої освіти **Вікторія Сакевич**;  
доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри **Юрій Казаков**;  
кандидат медичних наук, доцент закладу вищої освіти **Тетяна Трибрат**.

**Рецензенти:**

**Бурмак Юрій Григорович** – доктор медичних наук, професор закладу вищої освіти НМУ ім.О.О.Богомольця кафедри внутрішньої медицини №3;

**Приступа Людмила Никодимівна** – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої медицини з центром респіраторної медицини Сумського державного університету;

**Катеренчук Іван Петрович** – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої медицини №2 Полтавського державного медичного університету.

**С 15 Медичні маніпуляції та процедури в терапії:** Навчальний посібник / Сакевич В.Д., Казаков Ю.М., Трибрат Т.А. – Львів: "Магнолія 2006", 2023. – 254 с.

**ISBN 978-617-7937-72-1      Видавництво "Магнолія 2006"**

У навчальному посібнику представлені алгоритми виконання практичних навичок щодо медсестринських маніпуляцій для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я спеціальності 222 Медицина, 228 Педіатрія.

УДК 616.1/9:[616-07/-08+615.47+616-083](075.8)

*Відтворення цієї книги або будь-якої її частини заборонено без письмової згоди видавництва. Будь-які спроби порушення авторських прав будуть переслідуватися у судовому порядку.*

© Сакевич В.Д., Казаков Ю.М., Трибрат Т.А. 2023

© Видавництво "Магнолія 2006", 2023

**ISBN 978-617-7937-72-1**

# ЗМІСТ

Передмова .....	7
-----------------	---

## Розділ 1

<b>АЛГОРИТМИ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК .....</b>	<b>8</b>
1.1. Сестринське обстеження .....	8
1.1.1. Дослідження пульсу на променевій артерії .....	8
1.1.2. Вимірювання температури тіла у пахвовій ділянці (в умовах стаціонару) .....	12
1.1.3. Вимірювання артеріального тиску .....	14
1.1.4. Вимірювання зросту пацієнта .....	19
1.1.5. Зважування і визначення маси тіла .....	20
1.2. Інфекційна безпека. Проведення дезінфекції та очищення виробів медичного призначення в один етап ручним способом .....	23
1.3. Прийом пацієнта .....	25
1.3.1. Обробка пацієнта з педикульозом .....	25
1.3.2. Переведення пацієнтів із положення на спині в положення Сімса .....	28
1.3.3. Переведення пацієнта з геміплегією в положення на животі .....	32
1.3.4. Розміщення пацієнта з геміплегією в положення Фаулера .....	35
1.3.5. Розміщення пацієнта в положенні лежачи на спині .....	39
1.4. Застосування лікарських засобів .....	42
1.4.1. Закапування в ніс олійних крапель .....	42
1.4.2. Закапування в ніс судиннозвужувальних крапель .....	44
1.4.3. Навчання пацієнта застосуванню кишенькового інгалятора .....	47
1.4.4. Оксигенотерапія через носовий катетер .....	49
1.4.5. Застосування лікарських засобів за допомогою небулайзера .....	53
1.4.6. Набір лікарського засобу з ампули .....	55
1.4.7. Розведення антибіотиків .....	59
1.4.8. Проведення проб на чутливість до антибіотиків .....	62
1.4.9. Виконання внутрішньошкірних ін'єкцій .....	64

1.4.10. Виконання проби Манту .....	67
1.4.11. Виконання підшкірних ін'єкцій .....	71
1.4.12. Виконання внутрішньом'язових ін'єкцій.....	75
1.4.13. Виконання внутрішньовенних ін'єкцій .....	78
1.4.14. Заповнення інфузійної системи.....	84
1.4.15. Проведення інфузій .....	87

## **Розділ 2.**

### **ЛАБОРАТОРНІ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ..... 93**

2.1. Правила збору матеріалу .....	93
2.2. Мазок із зівів .....	95
2.3. Мазок з носа .....	97
2.4. Збір крові із периферичної вени .....	99
2.5. Взяття крові з вени у вакуумні контейнери.....	104
2.6. Збір мокротиння для клінічного аналізу.....	111
2.7. Збір мокротиння для бактеріологічного дослідження.....	113
2.8. Збір мокротиння на пухлинні клітини (атипові) .....	115
2.9. Збір мокротиння для виявлення мікобактерій туберкульозу .....	116
2.10. Взяття калу для копрологічного дослідження .....	119
2.11. Взяття калу для бактеріологічного дослідження.....	121
2.12. Взяття калу для дослідження на приховану кров .....	123
2.13. Взяття калу для виявлення найпростіших.....	126
2.14. Взяття калу для аналізу на яйця гельмінтів.....	127
2.15. Збір сечі на загальний клінічний аналіз .....	129
2.16. Збір сечі на цукор з добової кількості.....	131
2.17. Збір сечі на діастазу .....	134
2.18. Збір сечі за Нечипоренком .....	136
2.19. Збір сечі за Зимницьким.....	138
2.20. Підготовка пацієнта до фіброезофагогастроуденоскопії	141
2.21. Підготовка пацієнта до іригоскопії.....	142
2.22. Підготовка пацієнта до холецистрографії.....	147
2.23. Підготовка пацієнта до рентгенологічного дослідження шлунка та дванадцятипалої кишки.....	150
2.24. Підготовка пацієнта до бронхографії.....	153
2.25. Підготовка пацієнта до урографії.....	157

### **Розділ 3**

<b>ЗОНДОВІ МАНІПУЛЯЦІЇ .....</b>	<b>162</b>
3.1. Промивання шлунка товстим зондом .....	162
3.2. Промивання шлунка тонким зондом .....	167
3.3. Взяття шлункового вмісту для дослідження секреторної функції шлунка .....	171
3.4. Дуоденальне зондування (фракційний метод) .....	176

### **Розділ 4.**

<b>ПУНКЦІЇ.....</b>	<b>183</b>
4.1. Участь медсестри у проведенні плевральної пункції .....	183
4.2. Участь медсестри у проведенні люмбальної пункції.....	186
4.3. Участь медсестри у проведенні стернальної пункції.....	190
4.4. Участь медсестри у проведенні абдомінальної пункції .....	192

### **Розділ 5.**

#### **МЕТОДИ НАЙПРОСТІШОЇ ФІЗІОТЕРАПІЇ.**

<b>ГІРУДОТЕРАПІЯ .....</b>	<b>197</b>
5.1. Застосування грілки .....	197
5.2. Застосування мішура з льодом.....	199
5.3. Накладання зігріваючого компресу.....	203
5.4. Методика накладання холодного компресу .....	206
5.5. Застосування п'явок (гірудотерапія).....	208
5.6. Подача зволоженого кисню через носовий катетер .....	216

### **Розділ 6.**

#### **ТЕХНІКА І МЕТОДИ ФІЗІОТЕРАПЕВТИЧНИХ ПРОЦЕДУР .219**

6.1. Алгоритм проведення процедури гальванізації чи електрофорезу.....	220
6.2. Алгоритм проведення діадинамотерапії.....	226
6.3. Алгоритм проведення ампліпульстерапії при больовому синдромі.....	229
6.4. Алгоритм проведення дарсонвалізації.....	232
6.5. Алгоритм виконання УВЧ-терапії.....	235
6.6. Алгоритм проведення процедури ультразвукової терапії чи ультрафонофорезу.....	238
6.7. Алгоритм роботи з парафіном (озокеритом). .....	241

6.8. Алгоритм дій медичної сестри під час проведення радонової ванни. ....	245
6.9. Алгоритм дій медсестри під час проведення душевої процедури. ....	249
<b>Рекомендована література</b> .....	<b>252</b>

# ПЕРЕДМОВА

Пріоритетним завданням вищої медичної освіти є набуття здобувачами вищої освіти практичних навичок, які відображають готовність майбутніх лікарів до самостійної роботи. Сучасна медицина характеризується стрімким ростом високотехнологічних засобів діагностики та лікування, що приводить до збільшення кількості навичок, які повинен опанувати лікар будь-якої спеціальності. Однак формування висококваліфікованого фахівця у галузі знань «Охорона здоров'я», особливо за спеціальностями «Медицина» та «Педіатрія», неможливе без повного оволодіння усіма компетентностями, які заплановані відповідним стандартом освіти.

Одним із загальних методів навчання, який дозволяє оптимізувати підготовку здобувачів вищої освіти, є алгоритмізація навчально-виховного процесу. Аналіз понять «алгоритм» і «алгоритмізація навчання» дозволили обґрунтувати доцільність застосування даної педагогічної технології підготовки фахівців.

Зміст формування професійних вмінь засобами алгоритмізації визначається на основі розробки алгоритмів послідовного виконання розумових і відповідних до них практичних дій з метою вирішення поставлених завдань. Майбутня професійна діяльність лікаря пов'язана із засвоєнням значної кількості практичних умінь і навичок, а кожна її дія повинна виконуватися чітко і безпомилково (оскільки від цього залежить ефективність лікування, здоров'я, а іноді й життя пацієнта).

Викладені покрокові інструкції з лабораторних та інструментальних методів обстеження, виконання лікарських призначень, зондових маніпуляцій, проведення фізіотерапевтичних процедур з урахуванням необхідного обладнання, документації та правил техніки безпеки допоможуть забезпечити себе й пацієнтів від інфікування та гарантувати достовірні результати дослідження, професійно провести обстеження, надати ефективне лікування.

Навчальне видання

*Сакевич В.Д.  
Казаков Ю.М.  
Трибрат Т.А.*

## **МЕДИЧНІ МАНІПУЛЯЦІЇ ТА ПРОЦЕДУРИ В ТЕРАПІЇ**

*Навчальний посібник*

Підп. до друку 01.05.2023 р.  
Формат 60x84/16. Папір друк. № 2. Гарнітура Minion Pro.  
Умовн. друк. арк. 15,88. Тираж 300 прим.

ПП "Магнолія 2006"  
м. Львів, 79053, Україна, Перфецького 11 А,  
тел.+380503701957  
e-mail: magnol06@ukr.net  
<https://magnolia.lviv.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи  
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів  
видавничої продукції: серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,  
видане Державним комітетом інформаційної політики,  
телебачення та радіомовлення України

Видавець Марченко Т. В.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи  
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів  
видавничої продукції: серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року,  
видане Державним комітетом інформаційної політики,  
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавця ФОП Марченко Т. В.